

3. Граудина Л. Беседы о русской грамматике. М.: Знание, 1983. 128 с.
4. Гусейнзаде М. Современный азербайджанский язык. Морфология: в 4 т. Баку: Маариф, 1973. Т. 3. 320 с.
5. Ильенко С. Явления грамматической переходности и их отражение при обучении русскому языку (на примере субстантивации прилагательных). Семантика переходности: сборник научных трудов. Л., 1977. С. 23–30.
6. Ковыршина Н., Самоделкина Л. Лексикология арабского языка. М.: РУДН, 2008. 56 с.
7. Лопатин В. Субстантивация как способ словообразования в современном русском языке. Русский язык. Грамматические исследования. М., 1967. С. 205–232.
8. Лукин М. Трансформация частей речи в современном русском языке. Донецк: Изд-во Донецкого ун-та, 1973. 100 с.
9. Мирзоев Г. Глагол в азербайджанском языке. Баку: Маариф, 1986. 128 с.
10. Протченко И. О субстантивированных прилагательных и причастиях со значением лица. Русский язык в школе. 1958. № 4. С. 7–11.
11. Земская Е. Современный русский язык. Словообразование. 3-е изд., испр. и доп. М., 2011. 328 с.
12. Шагаль Б., Мерекин М., Забиров Ф. Учебник арабского языка. М.: Воениздат, 1983. 784 с.
13. ۱۹۶۴، رصمب، فراعمل راڊ. يفاول وحنلا، نسح ساب ع.
14. ۲۰۰۵، عيزوتلا و رشنلا و عبطلل قاربل راڊ، موهفملا وحنلا يبلش قراط.
15. ۱۸۷۱ توريب لوالا، عزجلا نابزرملا نب للال دب ع نسلحلا، يفارويسل ا دي عس يبأ هيوبيس باتاك حرش.

УДК 811.512.161

ПРЕЦЕДЕНТНІ ІМЕНА В СУЧАСНІЙ ТУРЕЦЬКІЙ ПОЕЗІЇ

PRECEDENT PHENOMENA IN THE CONTEMPORARY TURKISH POETRY

Пишньоха О.А.,

*асистент кафедри тюркології
Інституту філології*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Покровська І.Л.,

*завідувач кафедри тюркології
Інституту філології*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена дослідженню прецедентних імен у мові сучасної турецької поезії, їхнім видам та особливостям культурно-історичної обумовленості їхнього використання. Досліджено етнокультурні лексеми як засоби прецедентності.

Ключові слова: прецедентні феномени, прецедентне ім'я, культурно-мовна компетенція, поезія, інтертекстуальність, когнітивна база, етнос, національна свідомість.

Статья посвящена исследованиям прецедентных имен в языке современной турецкой поэзии, их видам и особенностям культурно-исторической обусловленности их использования. Исследованы этнокультурные лексеммы как средства прецедентности.

Ключевые слова: прецедентные феномены, прецедентное имя, культурно-языковая компетенция, поэзия, интертекстуальность, когнитивная база, этнос, национальное сознание.

The article is devoted to the researching of precedent names in the language of modern Turkish poetry, their types and characteristics of the cultural and historical implications of their use. The purpose of the paper is to show how the precedent names function in the precedent text using modern Turkish poetry texts as a case study. The analysis of precedent names proves the influence of national world picture on the social one through the use of different national precedent phenomena such as names, events as well as remakes and adaptations of well-known opuses and folklore genres to social realities. Precedent phenomena names become a basis for conceptual emphasis of the meaningful characteristics through the prism of associations.

Key words: precedent name, cultural and linguistic competence, poetry, intertextuality, cognitive base, ethnicity, national consciousness.

Постановка проблеми. Стаття присвячена дослідженню прецедентних імен на матеріалі поетичних творів сучасних турецьких поетів, які розглядаються в межах лінгвокультурології. Часте використання прецедентних імен у мові турецької поезії, їхня неповторність, колорит і вагомий інформаційний пласт, який у них закодований, залишається поза увагою мовознавців і зумовлює **актуальність** наукового дослідження з обраної теми.

Постановка завдання. Метою наукового дослідження є виокремлення прецедентних феноменів, а також аналіз їхнього функціонування та характеристика історичних значень таких мовних одиниць. **Об'єктом дослідження** є прецедентні імена в контексті турецьких поетичних творів сьогодення, **матеріал дослідження** складають вірші сучасних турецьких поетів (Х.А. Озтекін, Я.Б. Бакілер, Ю. Туна). Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**: 1) проаналізувати визначення та основні функції прецедентних імен; 2) виявити приклади прецедентних феноменів, які трапляються у творах турецьких поетів; 3) визначити джерельну базу та окреслити історичні передумови формування прецедентних імен у зазначеному творі, щоб зрозуміти, які конотації вони мають для турецького реципієнта.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні ми спостерігаємо дві цікаві тенденції в сучасній турецькій поезії: перша – це прагнення авторів до розкриття своєї творчої індивідуальності, а друга – це динамічне використання специфічної лексики, яка має характерний турецькій культурі колорит, з переплетенням нових поетичних рядків зі вже існуючими культурно-історичними традиціями. Зокрема, у другому випадку можна розглядати динамічне звернення до різноманітних феноменів прецедентності.

Мова поезії неминує реагує на зміни в житті суспільства, а поява та розвиток нових ідей, настроїв відбивається у віршах поетів. Одним із завдань поезії завжди було відреагувати на релевантні події та звернути на них увагу суспільства, а водночас і на основоположні цінності, настрої, викликати певні емоції у реципієнтів, вплинути на їхню думку. Тож поезія є результатом свідомого мовотворчого процесу, цілеспрямованого підбору різноманітної експресивної лексики для формування у читача певного образу та настрою, використовуючи в процесі образи, які разом з емоційним навантаженням містять у собі певний семантичний пласт, ряд певних асоціацій, емоцій, які відомі представникам цієї нації. Тобто таке маніпулювання тілами знаків у міжсуб'єктному

просторі передбачає виникнення однакових асоціацій, ментальних образів у комунікантив-представників одного етносу (однієї культури), в процесі чого художня література стає основним джерелом прецедентних імен.

В українському мовознавстві дослідження, присвячені прецедентним феноменам, набувають особливої актуальності. Зокрема, О.О. Селіванова досліджувала функції прецедентних феноменів українського етносу у процесах номінації, їхній вплив на реципієнта тощо. В.В. Корольова присвятила наукову статтю дослідженню прецедентних феноменів у мові сучасної української поезії, розглянувши види прецедентних феноменів й особливості їхньої джерельної бази. У дослідженні І.В. Сахарук прецедентні феномени розглядаються як один із виявів теорії інтертекстуальності, крім того, зроблено аналіз класифікації прецедентних феноменів за такими критеріями, як можливість / неможливість реалізації в мовленні, ступінь універсальності тощо. І.Е. Сніховська є автором статті «Прецедентні лудичні феномени як лінгвокультурно значущі утворення» (на матеріалі англійської мови), а С.В. Формановій належить стаття «Феномен прецедентності в романі Марії Матіос «Містер і місіс Ю-ко в країні укрів»». Крім того, сьогодні вже є дослідження, присвячене прецедентним релігійним назвам «Релігійні назви і тексти як прецедентні феномени в художній оповіді В. Лиса (на матеріалі роману «Соло для Соломії»)), автором якого є А.А. Берестова [4]. Також у своїх дослідженнях тему прецедентних імен порушували О.В. Ребрій, Г.В. Ташенко та інші вчені. Проте нині тема, присвячена дослідженню прецедентних імен на матеріалі турецької мови, залишається малодослідженою.

Прецедентні феномени охоплюють як вербальні (тексти як продукти мовномисленневої діяльності людини), так і невербальні явища матеріальної та духовної культури етносу, а також суб'єктів, носіїв цієї культури, їхню поведінку й мислення (твори живопису, скульптури, архітектури, музичні твори та видатні особистості певної соціально-історичної спільності). Отож учені виділяють прецедентні тексти, прецедентну ситуацію, прецедентне висловлювання та прецедентне ім'я [7].

Прецедентне ім'я – це індивідуальне ім'я, пов'язане або з широковідомим текстом, який, як правило, належить до числа прецедентних, або із ситуацією, яка є широковідомою для носіїв мови та виступає як прецедентна, тобто це ім'я-символ, що вказує на деяку еталонну сукупність певних

якостей. Тобто, за Д.Б. Гудковим, прецедентним іменем називається індивідуальне ім'я, пов'язане з: широковідомим текстом, що належить, як правило, до числа прецедентних (напр., *Обломов*, *Тарас Бульба*); ситуацією, яка є широковідомою носіям мови й виступає як прецедентна (напр., *Іван Сусанін*, *Колумб*); це також ім'я-символ, що вказує на деяку еталонну сукупність певних якостей (напр., *Моцарт*, *Ломоносов*) [1, с. 108].

Прецедентні імена класифікуються на **антропоніми** (власні найменування людей: власні імена, по батькові, прізвища, прізвиська та псевдоніми), **зооніми** (власні імена (клички) тварин або загальні імена, які позначають тварин), **топоніми** (власні назви географічних об'єктів), **астроніми** (власні назви космічних об'єктів). До прецедентних імен, які часто трапляються в розмовній турецькій мові, також зараховуємо **назви відомих компаній**, які стали використовуватися як власна назва предметів побуту тощо.

Наведемо декілька прикладів **назв відомих компаній**, які стали прецедентними: *ritarpen* – назва турецької компанії, яка першою почала займатися металопластиковими вікнами, а тепер використовується носіями турецької мови у значенні пластикових вікон. Наприклад: *Yeni evimde ritarpen pencereleri istiyorum*. – У своєму новому будинку хочу поставити **пластикові** вікна.

Selpak – назва відомої компанії, яка випускає серветки. У розмовній мові цим поняттям позначають будь-які сухі серветки, які сьогодні можна знайти в сумках багатьох жінок, незалежно від назви виробника. Наприклад: *Selpak verir misin?* – Дай, будь ласка, **серветку** [Усне повідомлення носіїв мови авторів].

Активністю вживання в аналізованому матеріалі позначені прецедентні імена, під якими розуміють власні імена, пов'язані з: 1) з широковідомим текстом, що належить до прецедентних; 2) ситуацією, що відома носіям мови й виступає як прецедентна. Прецедентними іменами можуть бути індивідуальні імена відомих людей, персонажі творів, артефактів [3].

Звертаючись до прецедентних імен у процесі створення віршів, поет прагне такої мовної форми, яка сприяла б активації у свідомості читача ментальної структури, що, з одного боку, була б досить стереотипною для нього як представника відповідної культури, а з іншого – стала б найдоцільнішим способом передачі цілої низки смислових компонентів: як суто інформативних, так і конотативних [7].

У вірші сучасного турецького поета Юсуфа Туни (нар. 1961) ми натрапляємо на прецедентне

ім'я, до якого зараховуємо ім'я відомої історичної постаті:

*Sultan Süleyman'a kalmayan dünya,
Sana kalır sanma sana da kalmaz.
Bir gün iflas eder yaşayan bünye,
Sana kalır sanma sana da kalmaz* [18].

*Світ, який не залишився Султану Сулейману,
І тобі не залишиться, себе не обманюй.
І твоя реальність занепаде дня одного,
Ти не зможеш її на той світ забрати з собою.*
[тут і далі переклад – О.А. Пишньохи]

Sultan Süleyman'a kalmayan dünya. Світ, який не залишився Султану Сулейману – означає наскільки б людина не була багатою, скільки б влади вона не мала за життя, вона все одно колись залишить цей світ і не зможе забрати свої матеріальні надбання із собою. Навіть ті, чия влада досягла неймовірної ваги та сфер, залишаються безсилими перед обличчям смерті. Тому не треба всіма можливими способами прив'язуватися до матеріального світу.

Султан Сулейман (1495–1566) – це десятий правитель Османської імперії та сімдесят п'ятий ісламський халіф, відомий як Кануні («Законодавець»), у європейських джерелах його називають Сулейманом I Пишним. Його правління ввійшло в історію як одне з найдовших (46 років), на нього припадає розквіт Османської імперії, велика кількість завоювань, реформ тощо. В Україні він ще відомий своєю дружиною – Роксоланою [11].

Ця постать обрана не випадково, адже Сулейман I Пишний вважається найвизначнішим правителем Сходу XVI ст., за правління якого Османська імперія досягла вершини своєї військової, політичної та економічної могутності, досягла піку своєї могутності. Сулейман I унаслідок численних воєн розширив територію Османської імперії. З погляду масштабів і кількості приєднаних земель Сулейман I Пишний був найбільшим османським завойовником.

Вираз *Dünya Sultan Süleyman'a bile kalmamış* (Світ не залишився навіть *Султану Сулейману*) активно використовується не тільки в поезії, але й у сучасній розмовній турецькій мові. Використання автором цього прецедентного імені вимагає від читача певних фонових знань та асоціацій із періодом розквіту Османської імперії, піку її могутності тощо. Крім того, використання цього прецедентного імені вказує на належність автора до тюркської культури, шанобливе ставлення до неї та досить глибоке розуміння функціонування цього імені в тюркській етнокультурі.

У вірші Явуза Бюлента Бакілера (нар. 1936) «Моя Туреччина, моя батьківщина, моя причина, моє спасіння» натрапляємо на такі рядки:

*Bir Peygamber sofrasıydı soframız:
Biraz tandır ekmeği, biraz çökelik...
Yoksulluğunla da bağlandım kaldım sana
Mecnunlar gibi üstelik* [10].

*Наш стіл був наче стіл пророка,
Трохи хлібу з тандиру, трохи чьокеліку...
Із твоєю нужденністю поєднався, залишився
Наче Меджнуну, попри все.*

Peygamber – пророк (у мусульманській традиції вважається, що пророків було понад сто тисяч), визнаються біблійні пророки: Адам, Нух, Ібрагім, Ісмаїл, Якуб, Юсуф, Муса, Давуд, Сулейман та інші. Останнім пророком вважається пророк Магомед («печать пророків»), який згадується у розмовній мові найчастіше.

Peygamber sofrası – застілля пророка, обряд, який проходить під час священного місяця Шаабан (*Şaban-ı Şerif ayı*) і становить собою приготування страв, які готують лише жінки, і застілля між вечірнім намазом і настанням ночі. На цю вечерю, зазвичай, також запрошуються жінки. У Стамбулі цей звичай також має назву «Стіл Захарії» [15]. Також *столом пророка* називають скромну вечерю, стіл, на якому немає великої кількості страв, який вирізняється певною скромністю та стриманістю. Вважаємо, що в цьому вірші автор називає *столом пророка* саме скромну вечерю, підкреслюючи у наступних рядках, що на столі лише хліб із тандиру та чьокелік (*тандир* – піч, вирита в землі, використовується для випікання тонкого хлібу (лаваш тощо), а також для приготування іншої їжі; *чьокелік* – сухий сир, зроблений з йогурту).

Меснун – *Меджнун* – це символічне власне ім'я, яке належить головному герою оповідання «Лейла і Меджнун»; використовується на позначення людини, яка втратила розум від кохання; божевільний, одержимий [17]. До того ж Лейла і Меджнун – це імена двох арабських закоханих, які належали до двох племен, між якими довгий час точилися міжусобні війни. Їхні долі нагадують долі Ромео та Джульєтти. На основі цього сюжету на Сході написано величезну кількість поем, найталановитіші з яких належать Нізамі, Джамі та Фузулі. Імена Лейли та Меджуна – це найулюбленіший символ відданого кохання на Сході [5]. Прецедентне ім'я *Меджнун* таким способом відсилає уяву читача до прецедентного тексту «Лейла і Меджнун» й уособлює

героя, який робить певні вчинки, не керуючись розумом.

Особливої уваги заслуговує збірка поезій «Кохати наче Еліф» (тур. «*Elif gibi sevmek*») сучасного турецького поета Хікмета Анила Озтекіна (нар. 1986), яка користується популярністю серед читачів і розходиться великими тиражами, пронизана етнічним колоритом і широким спектром прецедентних феноменів турецької мови.

Серед прецедентних імен, які найчастіше трапляються в цій збірці та в однойменному вірші, виділяємо лексему «Еліф», яка водночас є першою літерою арабської та османської абеток, яка пишеться згори вниз у вигляді прямої лінії (!), жіночим ім'ям у Туреччині, а також асоціюється з Аллахом.

У Корані вона згадується у 1-му аяті Сури Аль-Бакара, також «Еліф Лям Мім» – це «розрізнені» або «відкриваючі» літери, якими починаються деякі коранічні сури (зазвичай від їхнього тлумачення утримуються та вважають, що ці літери були надіслані для великої мудрості, яка поки що людям не відкрита). Як жіноче ім'я символізує красиву, яка випромінює світло, дівчину. В Анатолії це ім'я ще позначає красиву, струнку, високого зросту дівчину. Існує також думка про походження цього імені від перського імені Аліфа, що означає «дружелюбна, комунікабельна, мирна». У літературі Дивану *elif* використовувалася метафорично у значенні «рівність», «простота», «вишуканість» [19].

Крім того, за османських часів *elif* зображували на лобі в падишахів, які сходили на престол у неповнолітньому віці. Згодом цей звичай став поширюватися і серед простого люду, й *elif* зображували на чолі розумних, талановитих, красивих дітей, щоб їх не зурочили.

Elif також використовували на позначення числа 1. Це пов'язано з тим, що кожна літера, а звідси і кожне слово в арабській абетці (зокрема, в османській) має своє числове значення, тобто, окрім свого буквального значення, має і числове. Завдяки цьому можна робити кодування слів і різноманітні розрахунки, які називаються «ебджед хесаби» (тур. *Ebced hesabi*) або «абджад». Тож дати всіх подій в історії давніх тюрків записувалися за допомогою літер, яким належали і числівникові значення, завдяки чому одночасно описувалися події та інформація щодо їхньої хронології. Ці дати виводилися з додавання суми числівникових значень усіх використаних для опису цієї події літер. Наприклад, у поемі «Лейла та Меджнун» Нізамі надає абджадію свого імені «Нізамі» (перс. *نیم اظن* = 50+900+1+40+10), називаючи число 1001:

Мені ім'я «Нізамі» надано,
Імен у ньому тисяча і ще одно,
І смисли літер цих благих
Надійніші за мур фортець міцних [2].

Наведемо ще один цікавий приклад: для позначення дати завоювання Константинополя з Корану взято слово *Âherûn*, яке розкладається на літери $elif+gayn+ra+vav+nun = 1+600+200+6+50=857$ і за Хіджрою становить 857 р., тобто 1453 р. за Григоріанським літочисленням [18].

Відповідність кожного слова числівниковому значенню (абджад) мусульмани використовували у різних сферах. Наприклад, торговець міг написати на папері літеру *Кяф* (яка позначає число 100) й передати її через посильного покупцю; покупець, знаючи про що йдеться, розумів, скільки йому необхідно заплатити, а власне послання залишалося незрозумілим непосвяченим особам (посильному тощо) [20].

Важливим також є асоціативний ряд, пов'язаний із літерою еліф, у релігійній площині. Еліф – це перша літера у слові Аллах, у традиції тасавуфу еліф символізує єдність бога, першопочаток усього, адже з еліф починається все, вона причина та джерело всіх літер, так само і Аллах є первопричиною, початком і джерелом усього стущого. Пізнати еліф – це пізнати основи світобудови.

Цікавим видається й те, що слова тюльпан (тур. *lale*), молодий місяць, стяг (тур. *hilal*) в османському варіанті написання складаються з тих самих літер, що й слово «Аллах» (тур. *Allah*): одна літера «еліф», дві «лям» і одна «ха», що в минулому сприймалося як вказівка на їхній внутрішній містичний зв'язок і навіть умовну тотожність, адже з погляду числівникових значень цих літер у системі абджад сума букв в обох випадках дорівнює 66 (тюльпан, власне, і став символічним позначенням Бога в мусульманській традиції).

У сучасній турецькій мові існує велика кількість прислів'їв і приказок із використанням *elif* (*elifi elifine* – один в один; *elif gibi* – прямо, правильно, рівно; *insan elif gibi doğru ve dik*, *Vav gibi mütevazî olmalı* – людина має бути порядна та пряма, як еліф, і скромна, як вав) [17].

Elif, на нашу думку, посідає вагоме місце серед прецедентних імен турецької мови завдяки потужному спектру асоціацій, значень і символів, які закодовані в ній історією та культурою турецького народу.

Повертаючись до назви збірки поезій Х.А. Озтекіна «Кохати як Еліф», зазначимо, що власне вираз *Elif gibi sevmek*, на нашу думку, доцільно тлумачити як «істинно, віддано кохати».

Проте в перекладі назви самої збірки бажано зробити транслітерацію з метою передачі національного колориту («Кохати як Еліф»), а вже в посиланнях зробити лаконічне пояснення щодо етнокультурної палітри значень цієї лексеми.

В однойменному вірші Х.А. Озтекіна «Кохати наче Еліф» натрапляємо на такі рядки:

Elif gibi dosdoğru sevmenin hikayesiydi,
Elif gibi sağlam, koşulsuz ve şartsız,
cezm hali gibi tutkun,
şeddeli hali gibi kuvvetli,
harekeli hali gibi kah boyun eğen kah başkaldıran,
ve Rabbine bir Elif kadar masum, boynu bükük.
Alfabenin ilk harfi gibi,
bir başlangıçtır Elif gibi Sevmek... [16]

То була історія кохання, праведного, як Еліф,
Надійного, як Еліф, безумовного і
безвідмовного,
Кохання пристрасне, як джезм,
Сильне, як шедделі,
Як харекат, то скоряється, то підіймає
голову,
І невинне перед Всевишнім, як Еліф, похиливши шию.

Як перша літера алфавіту,
Як першопочаток – любити як Еліф.

У цих рядках автор також оперує характерними для османського алфавіту назвами знаків:

cezm hali, або *cezm* – належить до низки діакритичних знаків в османському (арабському) письмі, знак, який позначає випадіння літери або харакату (•) [20];

şeddeli hali, або *şeddeli* – з шаддою. *Şadda* виглядає як W-подібний знак над літерою (*şadda* – араб. «посилення»), позначає подвоєння літери. Автор використовує цей образ, щоб увиразнити силу любові, наголошуючи на її могутності – тут вона має подвійну силу;

harekeli hali, *hareke* – харекат, огласовка (знак голосного звуку в арабському письмі). Букви доповнюються огласовками, щоб показати стислість голосних звуків, їхню відсутність або подвоєння приголосних. Літера Еліф також, крім довгого звуку «а:», може бути просто допоміжним орфографічним знаком. У рядку «*Як харекат, то скоряється, то підіймає голову*» за допомогою харекату (огласовки) відображено духовний стан людини: якщо цей знак стоїть під літерою («опускає голову»), то це символізує негативний стан, сум. Якщо знак стоїть над літерою («підіймає голову»), то йдеться про позитивний стан, хороший настрій. Тобто один знак відповідно до свого розташування уособлює людські емоції, почуття, стан душі тощо.

Тож автор звертається до образів, які знайомі нащадкам Османської імперії, народу, який сповідує іслам, і тому більш-менш орієнтується в османському письмі, оперує образами та смислами, які закодовані в його літерах.

Rabbi – бог; у сучасній турецькій мові використовується переважно у значенні *Боже мій!* Хоча етимологія слова, за деякими джерелами, вказує на іврит (*rabbī* רַבִּי), де воно уособлює такі значення, як «пан, вчитель, представник духовенства», а також на арамейську (у значенні «бути великим») і аккадську мови (*rabū* у значенні «великий») [14].

Elif gibi Sevmek tek Aşk için yaşamaktır, ölümünde alacağıın şekli hatırlatır Elif, dünyadan sıyrılmak, Leyla'dan Mevlaya ulaşmaktır [16]

Кохати як Еліф – жити лише заради Коханья,

Еліф нагадає форму, якої ти досягнеш у смерті,

Визволитися від світу, перейти від стану Лейли до Мевлеві.

Leyla – *Лейла*, символічне власне ім'я, яке належить головній героїні оповідання «Лейла і Меджнун». *Лейла* і *Меджнун* – це імена двох арабських закоханих, про яких уже згадувалося вище. Прецедентне ім'я *Лейла* таким способом відсилає увагу читача до прецедентного тексту «Лейла і Меджнун» та уособлює героїню, яка поводиться замріяно, розгублено тощо [18]. У розмовній турецькій мові також досить часто можна почути вислів *Bugün Leyla'ım – сьогодні я Лейла*, що означає неухважність, відсутність зосередженості, перебування людини десь далеко у своїх думках, замріяність.

Mevlaya – *Мевлеві* – бог, Аллах, захисник. Отож вираз *Leyla'dan Mevlaya ulaşmaktır* означає «досягти бога через людську любов», де образ *Лейли* уособлює людство, а *Мевлеві* – бога. Щоб досягти бога, необхідно опанувати мистецтво любові до людей, якщо ж людина не здатна на таку любов, то на шляху до бога вона не має цінності.

Elif gibi Sevmek, Sir gibi sevmek demektir.

Yani Elif gibi Sevmek Yusuf olabileni sevmektir... [16].

Кохати як Еліф – значить кохати як Непізнане.

Тобто кохати як Еліф – кохати того, хто зміг стати Юсуфом.

Sir gibi sevmek – перекладаємо як «таємно кохати», проте навіть турецькі реципієнти розуміють цей вислів по-різному: вважають, що цей вислів належить Мевляні й символізує високодуховну любов. У розмовній мові цей вираз використовують у значенні «не треба кричати про своє кохання на весь світ».

Yusuf – *Йосун* – біблійний персонаж, пророк, який згадується в Корані. Вираз *Yusuf olabilmek*, який дослівно означає «могти бути Йосипом», використовується у значенні «покладатися на бога, повністю довірити своє життя богу, не боятися смерті, жити по совісті».

Висновки. На прикладі дослідження ми дійшли висновку, що турецька мова як елемент національної ідеї зберігає культурно-історичні, духовні цінності давніх тюрків, збагачує їх посередництвом контактів з іншими народами та зберігає у своїй скарбниці велику кількість мовних одиниць, яка містить у своїй семантиці етнографічні дані світорозуміння своїх предків.

Використовуючи у своїх творах прецедентні імена, сучасні турецькі поети збагачують семантику та інтертекстуальність своїх творів. Прецедентні імена як культурні знаки пов'язують різні історичні епохи, топоси та різноманітні, знакові для турецького етносу тексти.

Прецедентні імена належать до ядра мовних засобів зберігання та трансляції культурної інформації, які зумовлюють розуміння чи нерозуміння відповідних текстових фрагментів. Знаючи символіку, історичні витоки, сучасне ставлення до прецедентних феноменів, які активно використовуються сучасними турецькими поетами, можна досягнути вагомий пласт фонові, етнокультурної інформації, яка закодована у них, а також наблизитися до розуміння ціннісної таблиці пріоритетів турецького етносу, актуальних течій, думок, настроїв сучасного турецького суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации. М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. 288 с.
2. Гянджеви Н. Собрание сочинений. URL: https://books.google.com.ua/books?id=Gj76AgAAQBAJ&pg=PT324&lpq=PT324&dq=мне+имя+низами+дано&source=bl&ots=Qfiz-W48aE&sig=XiHdKIWFhQb9yW6bf_vAKacWr10&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwigxsub8tTZAhUOhqYKHQwWBJoQ6AEIOTAЕ#v=onepage&q=%D0%BC%D0%B%D0%B5%20%D0%B8%D0%BC%D1%8F%20%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BE&f=false

3. Корольова В.В. Прецедентні феномени в мові сучасної поезії. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Філологічна». 2012. Вип. 29. С. 8–10. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoaf_2012_29_5&C21COM=S&I21DBN=LIN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&S21FMT=ASP_meta&S21REF=10&S21STN=1&Z21ID.
4. Пишньоха О.А. Прецедентні феномени у поемі Орхана Сейфі Орхона «Розповідь про Чарівну Фею та астушка». URL: [file:///C:/Users/user1/Downloads/pssrtt_2016_36_13%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user1/Downloads/pssrtt_2016_36_13%20(1).pdf).
5. Пишньоха О.А. Етнокультурна лексика у творах турецького поета-хеджиста Ф.Н. Чамлибея. URL: [https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjHwO3W1NTZAhWliiwKHVUdBQcQFggrMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.burago.com.ua%2Fattachments%2Farticle%2F755%2F%25D0%25A1%25D0%25E%25D0%2594%25D0%2595%25D0%25A0%25D0%2596%25D0%2590%25D0%259D%25D0%2598%25D0%2595%2520%25D0%259C%25D0%25B8%25D0%259A%252019_2016_1\(181\).doc&usq=AOvVaw3LhpEE5CA8NdCxsJvj--C6](https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjHwO3W1NTZAhWliiwKHVUdBQcQFggrMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.burago.com.ua%2Fattachments%2Farticle%2F755%2F%25D0%25A1%25D0%25E%25D0%2594%25D0%2595%25D0%25A0%25D0%2596%25D0%2590%25D0%259D%25D0%2598%25D0%2595%2520%25D0%259C%25D0%25B8%25D0%259A%252019_2016_1(181).doc&usq=AOvVaw3LhpEE5CA8NdCxsJvj--C6).
6. Покровська І.Л. Діалектика релігійного і світського в турецькому мовно-культурному просторі: монографія. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 376 с.
7. Ребрій О.В., Ташенко Г.В. Прецедентні імена як проблема художнього перекладу. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов». 2015. Вип. 81. С. 273–280. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPG_2015_81_39.
8. Селіванова О.О. Прецедентна мотивація номінативних одиниць. URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjK3Z-28qbQAhWGDswKHf3LB7gQFggZMAA&url=http%3A%2F%2Fselivanova.net%2Fdownloads%2FPretsedentna%2520motyvaciya%2520nominatyvnych%2520odinyts.doc&usq=AFQjCNHgL8Ux74S_vkIR36QKIG0ltCqjTg&sig2=_EpVtzbVRfiHDyHVBjowg&bvm=bv.138493631,d.bGg.
9. Antoloji. Sultan Süleymana kalmayan dünya sana da kalmaz. URL: <https://www.antoloji.com/sultan-suleyman-kalmayan-dunya-sana-da-kalmaz-siiri>.
10. Bakiler Y.B. Türkiyem, anayurdum, sebebim, çarem! URL: https://www.siir.gen.tr/siir/y/yavuz_bulent_bakiler/turkiyem_anayurdum_sebebim_carem.htm.
11. Blog milliyet. URL: <http://blog.milliyet.com.tr/bu-dunya--sultan-suleyman-a-kalmadi/Blog/?BlogNo=380225>.
12. Contemporary turkish poetry. URL: <http://jacket2.org/commentary/contemporary-turkish-poetry>.
13. Eda poems. URL: <http://jacketmagazine.com/34/eda-poems.shtml>.
14. Etimoloji turkce. URL: <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/rab>.
15. Mutfak kulturumuz. URL: <http://mutfakkulturumuz.blogspot.com/2013/07/zekeriya-sofras.html>.
16. Öztekin H.A. Elif Gibi Sevmek. YAKAMOZ YAYINCILIK, 2014.
17. Sorularla islamiyet. URL: <https://sorularlaislamiyet.com/ebced-hesabi-nedir-yapilmasi-dogru-mudur>.
18. TDK. URL: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1.
19. Tuna Y. Sultan Süleymana kalmayan dünya sana da kalmaz. URL: <https://www.antoloji.com/sultan-suleyman-kalmayan-dunya-sana-da-kalmaz-siiri/antolojim-uyeler>.
20. Pusula Istanbul. URL: <https://www.pusulaistanbul.com/elif-gibi-dogru-ve-dik-vav-gibi-mutevazi-olmak>.
21. Yakıt İ., Türk-Islam Kültüründe Ebced Hesabi ve Tarih Düsürme (Abjad Calculation and Date Deduction in Turkish-Islamic Culture). URL: <http://www.dr.com.tr/Kitap/Turk-Islam-Kulturunde-Ebced-Hesabi-ve-Tarih-Dusurme/Ismail-Yakit/Arastirma-Tarih/Tarih/Osmanli-Tarihi/urunno=0000000327716>.